

Vorbereiding 23.3: Nathanaël wordt gezien

SCHRIFTGEDEELTE

Johannes 1:44-52

THEMA

Nathanaël wordt gezien

EXEGESE

Johannes 1:44-52

Vers 44 Johannes houdt als het ware een dagboek bij als hij schrijft over de roeping van de eerste discipelen¹. Per dag beschrijft hij namelijk hoe Jezus een groep van discipelen om Zich heen verzamelt. Op de eerste dag beginnen Andreas en een onbekende discipel Jezus te volgen. Met de onbekende discipel wordt zeer waarschijnlijk Johannes bedoeld. Het is dezelfde Johannes als die het evangelie heeft geschreven.

De volgende dag wordt Simon Petrus door zijn broer Andreas geroepen en hiermee toegevoegd aan de discipelkring. Jezus wordt dan gevolgd door drie discipelen. Op grond van de beschrijving van Mattheüs (4:21) weten we dat daarna Jakobus en Johannes zijn geroepen.

In vers 44 wordt beschreven hoe Jezus de volgende nieuwe discipel tegenkomt. Het is Filippus. Als Jezus naar Galilea wil gaan, komt Hij Filippus tegen. Jezus gebiedt Filippus vervolgens om Hem te volgen. Jezus heeft dan vijf volgelingen. De zesde zal Filippus worden.

Vers 45 Filippus woont in Bethsaïda (vishuis). Dit stadje ligt aan de noordelijke kust van het Meer van Galilea. Ook Petrus en Andreas komen hier vandaan. Hoewel er weinig over deze plaats bekend is, heeft Jezus er wel de nodige krachten laten zien (vgl. Mattheüs 11:20-21; Lukas 10:13-14).

Vers 46 Nadat Filippus Jezus is gaan volgen, ontmoet hij Nathanaël. Nathanaël betekent 'God heeft gegeven.' Hij kwam uit Kana en op basis daarvan kan aangenomen worden dat hij waarschijnlijk geen visser was (Johannes 21:2). Omdat Nathanaël verder niet voorkomt op lijsten van de apostelen, wordt aangenomen dat hij dezelfde persoon is als Bartolomeüs, die we wel op verschillende plaatsen tegenkomen. Bartolomeüs betekent 'zoon van Tolomeüs', waaruit we kunnen opmaken dat de vader van Nathanaël waarschijnlijk zo heeft geheten.

Filippus wijst Nathanaël erop dat hij, samen met de discipelen, Jezus gevonden heeft. Hij noemt Jezus de Zoon van Jozef uit Nazareth. Hij is het over wie Mozes en profeten hebben geschreven. Dit betekent

¹ Zie hieronder woordstudie 'discipel'

dat zowel Filippus als Nathanaël thuis waren in de Bijbel. Op grond van de beloften uit het Oude Testament verwachtten zij de Messias. In Jezus heeft Filippus, samen met de andere discipelen, deze Messias gevonden.

Hij noemt Jezus de zoon van Jozef, niet om daarmee Jezus' afkomst uit Maria te ontkennen, maar omdat Jozef de wettelijke (in juridische zin) vader van Jezus was.

Nathanaël reageert niet enthousiast op de woorden van Filippus. Hij reageert daarentegen sceptisch met de vraag of er uit Nazareth wel iets goed kan komen. Nazareth stond in die dagen niet hoog aangeschreven. Het lag in Galilea, wat evenmin goed stond aangeschreven. In Nazareth woonden naar schatting ongeveer honderd mensen en vanwege de omliggende grotere plaatsen² viel het daarbij in het niet.

Filippus gaat niet in discussie met Nathanaël. Hij zegt slechts dat Nathanaël maar mee moet komen en zelf moet gaan zien. De uitdrukking die Filippus hier gebruikt, was een voor rabbi's gangbare uitdrukking: 'kom en zie'.³ Uit deze uitdrukking blijkt ook het belang van wat Filippus aan Nathanaël wil laten zien: Nathanaël *moet* Jezus zien.

Vers 48 Als Filippus en Nathanaël Jezus naderen, blijkt Jezus Nathanaël al in het oog te hebben. En Jezus kijkt daarbij verder dan de buitenkant. Als Hij Nathanaël aan ziet komen zegt Hij: 'Zie, werkelijk een Israëliet in wie geen bedrog is.' Het woordje 'werkelijk' is in het Grieks een bijwoord. Dit betekent dat het woord 'werkelijk' iets zegt over 'geen bedrog'. Er wordt dus niet onderstreept dat Nathanaël werkelijk een Israëliet is, maar er wordt onderstreept dat hij iemand is in wie werkelijk geen bedrog is. Hieruit blijkt dat Jezus het hart aanziet.

Nathanaël vormt als Israëliet een tegenstelling met Jakob, die voordat hij Israël werd genoemd, wel bedrog pleegde (Genesis 27:35). Ondanks dat Nathanaël sceptisch had gereageerd op Jezus' afkomst, ziet Jezus hem toch als iemand in wie geen bedrog is.

Vers 49 Nathanaël reageert verbaasd: 'Vanwaar kent U mij?' De verbazing zal straks nog groter zijn als Jezus zegt dat Hij Nathanaël al had zien zitten onder een vijgenboom, vóórdat Filippus Nathanaël geroepen had.

Wat Nathanaël onder de vijgenboom aan het doen was, is ons niet bekend. Het kan zijn dat Nathanaël in gebed was of een Schriftgedeelte aan het doornemen was (stille tijd hield). De vijgenboom bood in dat geval een aangename plek in de schaduw, tijdens de hitte van de dag. Daarbij bood de vijgenboom met zijn veelheid aan bladeren ook een gelegenheid om jezelf aan de ogen van de mensen te onttrekken. Zo zou hij niet als de Farizeeën opzichtig in gebed gaan, om daardoor indruk te maken. Nee, hij zou juist zijn binnenkamer opzoeken, zoals Jezus later zou gebieden (Mattheüs 6:5-6). We weten echter niet zeker of Nathanaël met geestelijke meditatie bezig was. De vijgenboom kan ook een andere betekenis hebben, namelijk die van rust, vrede en voorspoed. Het zou zelfs nog zo kunnen zijn dat Nathanaël slechts een middagslaapje deed. Belangrijk in dit verband is echter dat Jezus *weet* dat

² Bijv. Sepforis en Bethsaïda.

³ Met deze uitdrukking wilde men duidelijk maken dat er voor een bepaald probleem een oplossing was en de formulering vormde tegelijk een uitnodiging om samen op zoek te gaan naar die betreffende oplossing.

Nathanaël zich onder de vijgenboom bevond. Niets ontgaat Hem. Voordat Nathanaël Jezus vindt, heeft Jezus in Zijn alwetendheid en zondaarsliefde Nathanaël al gevonden.

Vers 50 Door de bovennatuurlijke kennis die Jezus hier laat zien, raakt Nathanaël in complete verwondering. Hij roept het uit dat Jezus de Zoon van God en de Koning van Israël is. Hij noemt Jezus daarbij 'Rabbi', waarmee Nathanaël aangeeft dat Jezus zijn leermeester is en hijzelf ondergeschikt aan Jezus is. Jezus is voor Hem de beloofde Messias Die -zoals Filippus al tegen Nathanaël had gezegd- inderdaad beloofd is door Mozes en de profeten.

Vers 51 Jezus zegt tegen Nathanaël dat hij gelooft dat Jezus de Zoon van God en Koning van Israël is, omdat Jezus heeft laten zien alwetend te zijn. Jezus geeft echter aan dat Nathanaël van nog meer dingen, en zelfs nog grotere dingen getuige zal zijn, waaruit Jezus' Koningschap en zijn Messias-zijn nog duidelijker naar voren zal komen. Het zal niet lang duren voordat Nathanaël in zijn eigen geboortedorp getuige zal zijn van een wonder waarbij Jezus water in wijn verandert.

Vers 52 Jezus richt zich vervolgens -naast Nathanaël- op de bredere kring van de discipelen en bekrachtigt datgene wat Hij gaat zeggen met een dubbel 'amen'.⁴ Opnieuw klinkt een verwijzing naar de geschiedenis van Jakob. Ditmaal verwijst Jezus naar de droom die Jakob in Bethel had gehad (vgl. Genesis 28:12). Dat wat Jakob eeuwen geleden al droomde, wordt nu werkelijkheid. Opmerkelijk is dat hier geen sprake is van een ladder, zoals dat in Jakobs droom wel het geval is. De engelen zullen in dit geval opklimmen naar de hemel en neerdalen op Jezus Zelf. Hij zal de verbindende schakel zijn tussen hemel en aarde, waardoor geen (Jakobs)ladder nodig is. In Jezus zal er contact tussen God en mens mogelijk zijn (vgl. Jesaja 7:14). We komen in de evangeliën overigens geen letterlijke vervulling tegen van deze uitspraak van Jezus. De enkele keren dat de hemel open zal gaan is bij Jezus' doop en enkele visioenen.⁵ Wel zal blijken dat Jezus in nauw contact staat met de hemel. God hoort Jezus' gebed (Johannes 11:41,42) en de engelen dienen Jezus (Markus 1:13, Mattheüs 26:53) en ondersteunen Hem (Lukas 22:43).

Hoewel in dit hoofdstuk veel titels voor Jezus voorkomen⁶, is het bijzonder dat Jezus Zichzelf 'de Zoon van mensen' noemt. Deze titel verwijst naar een visioen van Daniël (vgl. Daniël 7:13). Jezus is de Zoon van God, maar Hij noemt Zichzelf hier bewust de 'Zoon van mensen.' Het is Jezus om het behoud van mensen te doen, in woord en daad. Daarom zal Hij straks Zijn eigen leven geven. Ook voor Nathanaël.

Woordstudie

Discipel

Andreas wordt tot discipelschap geroepen. Daarom is het van belang om te kijken naar de inhoud van dit woord. In de eerste eeuw na Chr. kwam het veelvuldig voor dat leraren een groep leerlingen om zich heen verzamelden. We zien dit niet alleen in de filosofische wereld, maar ook in Joodse kringen. Het discipelschap van Jezus onderscheidt zich echter op verschillende manieren van het discipelschap uit de toenmalige wereld. Hierbij kan onder meer gedacht worden aan de volgende aspecten:

1. Het initiatief tot het kiezen van de leerlingen lag bij Jezus;
2. In het geval van de twaalf discipelen betekende dit het achterlaten van hun dagelijkse leven;

⁴ Het Griekse grondwoord is 'amen', wat in onze vertalingen doorgaans wordt vertaald met 'voorwaar'.

⁵ Vgl. Mattheüs 3:16; Lukas 3:21; Handelingen 7:56; 10:11; Openbaring 19:11).

⁶ Onder meer: Het Woord (v. 1), het Licht van de mensen (v. 4), het ware Licht (v. 9), de Eniggeborene van de Vader (v. 14), Jezus Christus (v. 17), het Lam van God (v. 29, 36), de Zoon van God (v. 49).

3. Jezus kiest niet voor status en aanzien: vissers, een tollenaar en zelfs een zeloof vormden de kring van zijn volgelingen;
4. Discipelschap is levenslang en ging niet om een carrière waarbij men uiteindelijk zelf promoveerde tot rabbi;
5. Discipelschap impliceerde gehoorzaamheid aan Jezus' geboden.

GELOOFSLEER

HC vraag 1	Getroost leven en sterven
HC vraag 31	Het geloof in de Messias
HC vraag 60	Rechtvaardig voor God
HC vraag 91	Goede werken
HC zondag 45	Noodzaak van bidden
NGB art. 2	Hoe we God kunnen kennen
NGB art. 10	Godheid van Jezus
NGB art. 13	Gods voorzienigheid
NGB art. 24	Heiligmaking

GEBEDSPUNTEN

- Belijd aan de Heere dat we Hem zo vaak laten 'roepen', vraag vergeving en bid om kracht om Hem te volgen.
- Vraag of God je wil helpen met het houden van stille tijd.
- Bid voor kinderen die de Heere Jezus nog niet kennen.
- Vraag om vrijmoedigheid om over de Heere te vertellen.

PSALM- EN LIEDLIJST

Psalm 15: 1	Wie zal verkeren, grote God
Psalm 15: 2	Die in zijn wandel zich oprecht
Psalm 23: 1	De God des heils wil mij ten Herder wezen
Psalm 24: 2	Wie klimt de berg des HEEREN op?
Psalm 24: 3	Die zal, door 's HEEREN gunst geleid,
Psalm 25: 10	Hoed mijn ziel, en red z'uit noden
Psalm 32: 1	Welzalig hij wiens zonden zijn vergeven;
Psalm 32: 6	Rechtvaardig volk, verheft uw blijde klanken,
Psalm 81: 12	Opent uwen mond
Psalm 84: 6	Want God, de HEER', zo goed, zo mild
Psalm 91: 5	Ik steun op God, mijn Toeverlaat;
Psalm 119: 1	Welzalig zijn d' oprechten van gemoed,
Psalm 119: 4	Ik zal, oprecht van hart, Uw Naam, o Heer',
Psalm 139: 1	Niets is, o Oppermajesteit,
Psalm 139: 2	G' omringt mijn gaan en liggen, Gij,
Psalm 139: 14	Doorgrond m', en ken mijn hart, o Heer'!

O volk, verdwaald, verloren
Als ik tot de Heer bid
De Heer is mijn Herder
'k Stel mijn vertrouwen
Hinne mah tov

Daniël bidt elke dag
Kom en zie, Nathanaël
Jesus tells us shine

INTRODUCTIE OP DE VERTELLING

- Je moeder vertelt dat jullie een baby krijgen. Je bent zo blij, je wilt het wel aan iedereen vertellen.
- Je hebt iets moois gezien. Je vertelt het aan je vriendje. Hij gelooft het niet, dus je zegt: 'Ga zelf maar kijken!'
- Voorbeeld van Daniel die drie keer per dag bidt en dat niet opgeeft bij gevaar.